

'Yaşamın sonu hiçbir zaman bana irak gözükmedi'

İlk kez 1984'te yayımlanan 'Yaşamın Ucuna Yolculuk', 35 sene sonra yine çok şey anlatıyor. Tezer Özlü, Svevo, Kafka ve Pavese'nin yoldaşlığında ölümü, yalnızlığı, yolculuğu, melankoliyi ve isyanı anlatıyor. Özlü, yaşamın sonunu nasıl ve nerede gördüğünü anlattığı metinde, bir anlamda 'yaşayarak intihar ediyor'.

KAAN EGEMEN

Bazı kitapları üzerinden zaman geçtikten sonra yeniden okur ve hem yazar hem de o metin hakkında daha evvel fark etmediğimiz veya unuttuğumuz ayrıntıları anımsarız. Tabii aynı metin, seneler sonra size bambaşka şeyler de anlatabilir; yazar ve kitaptakiler için zaman durmuştur ama onları farklı bir gözle yorumlarız.

Tezer Özlü'nün, 1980'lerin başında, son düzlükteyken günlük biçiminde kaleme aldığı ve 1984'te yayımlanan 'Yaşamın Ucuna Yolculuk' da böyle bir kitap.

'HER ANI ÖLDÜRÜR'

Özlü'nün uyumsuz, başkaldıran ve melankolik tavrının; bunlar arasındaki geçişkenliğin tipik bir örneği olan 'Yaşamın Ucuna Yolculuk', aynı zamanda yazarın Avrupa kentlerinde başucu kalemlerinin peşine düşüşünün de anlatımı.

Özlü, melankolisini ve isyanını, Svevo'nun, Kafka'nın ve Pavese'nin sözcükleriyle birleştirirken kendisini dolaştığı kentleri (Cenova, Berlin, Viyana, Prag, Zagreb, Belgrad, Trieste, Torino...) iliklerine kadar hisseden bir yazar çıkıyor karşımıza. Bir başka deyişle metin, hem Özlü'nün benliğini özdeşleştirdiği yazarların hem de adı geçen kentlerin anlatımı.

Çoğunlukla sonbahar tonlarının hâkim olduğu bir metin bu; 'açık hücreyi' andıran bir atmosferde kurduğu cümlelerle Özlü, kendisini incelerken şehirlerde ve peşinden gittiği yazarlarda ne bulduğunu; neyle karşılaştığını not

ediyor: "Yaşamın, daha doğrusu yaşamın ortasında, tüm özlemlerimin doyumsuz kaldığını nasıl da algılıyorum. Ama artık yorulmaksızın aramak yok. Aranılan yaşantılar arandı. Yaşandı. Bir kısmı gömüldü. Yeniden toprak oldu. Canlılıklarını duyduğum, canlılıklarını birlikte bölüştüğüm birtakım insanlar gitti. Onlar adına, onları da özlemek, onlar için özlemek, onlar için de sevmek. İnsan yaşamının mutlak en önemli olgusu sevilen bir insanı özlemek, istemek. Onun yanındayken de özlemek, istemek. Oysa yaşam genellikle insanın bir başına kalması."

Özlü, bir bakıma hayatının sokaklarında ve duygularının derinliklerinde gezinirken öyküyle dolu çevresinden geçerek ölümle yüzleşiyor; gençliğini anıp geleceğini arıyor, zamanı yıkıcı gücünü ve hızla nasıl akıp gittiğini bir kez daha kavıyor. Başka bir deyişle Kafka'yı, Svevo'yu ve Pavese'yi tekrar okurken anılarının sokaklarını arşınlayıp "Her anı ölüdür" diyor.

'YALNIZLIK DİRENCİNİ YİTİRMEK İÇİN'

'Yaşamın Ucuna Yolculuk', uykusuz bir metin; Özlü, sanki yemiyor, içmiyor ve dinlenmiyor da devamlı yürüyüp düşünüyor, aklından geçenleri tartıp yazıyor. Bir anlamda yaşayarak intihar ediyor. "Duran her şey sıkıyor beni" diyor Özlü, yaşamın sonunu nasıl ve nerede

Tezer Özlü

gördüğünü anlatıyor: "Yaşamın sonu hiçbir zaman bana irak gözükmedi. Her yüzde, her solukta, her büyüyen de, her yaşlananda, her sarılmada, her sabahta gördüm yaşamın sonunu. Çocukken bile, buğday tarlalarında, yaz gecesi mehtabında ve çocukluk gecelerinin derin karanlığında gördüm yaşamın sonunu, ama ben giderken, ben ya

da tren görünümlerinin içinden, kentlerden, köylerden, tarlalardan, dağ sıraları önünden, ardından, bir göl kıyısından, bir nehir yatağı ya da gri bir deniz yüzeyi boyunca ilerlerken, yol alırken, tanımadığım insanlar hızla gidiş yolunun aksi yönde yitip giderken, her görüntüyle birlikte ardımda benden uzaklaşırken, yitip giderken, işte ancak o zaman uzaklaştım yaşamın sonundan."

Dünyanın içindeyken ondan uzakta durmayı başardığı bir yaşam kuran Özlü, anlatısında buna dair ayrıntılar da veriyor. Kendisinden başka kimseyle konuşmadan ve durmadan yürüyüp yalandan olabildiğince sıyrılmaya çalışarak başarıyor bunu. Kendi deyişle 'kalıplardan kaçmak için giderek' yalıtıyor benliğini ve 'yalnızlık direncini yitirmemek için' mücadele veriyor.

Tüm bunlar başlı başına bir direniş ve aynı zamanda Özlü'nün elde tutmak için çabaladığı, hayatını yönlendiren, okura açtığı düşüncelerinden birkaçı.

Bunlarla hem uyuyan gençliğini arıyor hem de kentlerden kentlere, sevdiği yazarların metinlerinden metinlerine seyahat ediyor.

Aklını kurcalayan her şeyle yolculuklarda tekrar karşılaştıkları onlardan yine seyahatlerde sıyrılabildiğini yazıyor Özlü: Zihnini zorlayan, benliğini altüst eden bir ikilem bu... Sık sık vurguladığı yorgunluğunun kaynağı da aynı durum.

Silik çocukluk görüntülerinin netleştiğini söylediği yolculuklar, Özlü için geçmişin izlerinin üzerinden geçme anlamı da taşıyor. Kendisini sıyırmadığı edebiyat, elinden düşürmediği kalemi ve zihninde dolanıp duran düşünceler de cabası. Bu anlardan birinde şöyle yazmış: "İnsanın kendi kendisinin yükünü taşımaya, diğerlerinin yükünü taşımaktan daha rahatlatıcı." Svevo, Kafka ve Pavese bu konuda Özlü'ye omuz veriyor.

İlk kez 1984'te yayımlanan 'Yaşamın Ucuna Yolculuk', 35 sene sonra yine çok şey anlatıyor. Bu özelliği, muhtemelen bir 35 yıl sonra da devam edecek; yine Svevo, Kafka ve Pavese'nin yoldaşlığında Tezer Özlü çok uzun zaman sonra ölümü, yalnızlığı, yolculuğu, melankoliyi ve isyanı anlatarak yaşama yön veren yazarlardan biri olarak anılacak.

YAŞAMIN UCUNA YOLCULUK

Tezer Özlü
Yapı Kredi Yayınları, 2019
144 sayfa, 25 TL.